

33. רכילות בקיבוץ

בחיי היום-יום של הקיבוץ השאלות בין חבר לחברו הן אוטומטיות: "מה חדש?" "שמעת משהו?" "מה שלום שכנך?" "כבר שמעת את הידיעה האחרונה?" זה מה שאפשר לקרוא "רכילות". כמובן, כל חבר רוצה לדעת מה קרה ולפעמים מעביר את הרכילות בצורה מושלמת יותר מכפי שהיה במקור... כפי שנהוג לומר בברזיל: "מי שמספר סיפור מוסיף נקודה". בבוקר מצרפים לקפה סיפורים הקשורים לעניינים הרשמיים של הקיבוץ או לחיי החברה שלו. למשל, שתי חברות משוחחות:

" - אהבת את הסרט מאתמול? לא ראיתי אותך בקולנוע.

היה מצוין.

- ברור שהייתי שם. אבל את כל הזמן הסתכלת על מנחם.

לא ראיתי שהתרכזת בסרט, אבל אגיד לך - כיוון שאני חברה שלך באמת, נדמה לי שהוא מסתובב עם רוזה...

- עם המכשפה ההיא? אני לא מאמינה! אבל את לא

מחמיצה רכילות אף פעם; אל דאגה, עם הזמן, אם העניין בינינו יתפתח, את תהיי הראשונה שתדעי.

- טוב, נדבר על הדברים רציניים. שמעת שחברתנו

אליאנה מתגרשת מאברהם?

- אל תגידי לי! הם כל הזמן הסתובבו והתנשקו, ותמיד

בפומבי... אבל מי סיפר לך?

- זאת לא אוכל להגיד, כי ביקשו ממנו שיישאר בסוד..."

באותו יום, שעות לאחר מכן, במקום עבודה אחר:
" - במשק קורים כל כך הרבה דברים... כרגע נודה לי שאליאנה רבה נורא קשה עם אברהם. הוא לא ישן בבית כבר שלושה לילות.

- איך את יודעת?

- איני רשאית לומר. נשבעתי לשמור סוד. רק לך אני מספרת, כי את אשת הסוד שלי.

- גם לי נודע משהו, נראה שהוא תפס אותה על חם עם סרג'יו... אבל בסוף הם הסתדרו ביניהם והכול עבר בשלום.

- זה כבר דבר חדש. אבל מי סיפר לך?

- גם ממני ביקשו לא לספר, אבל אני חושבת שהכול שטויות.

- טוב, נדבר על דברים רציניים יותר.

- נודע לי שז'ואנה לא קיבלה את הבית שביקשה מוועדת השיכון. שלושה הצביעו בעד וחמישה נגד. רוב חברי הוועדה לא סובלים אותה, ובמיוחד לא סובלים את בעלה.

- טוב מאוד! כל אחד קוצר את מה שהוא זורע.

- מה עוד חדש?

- האמת שאני כל כך מחוץ למסגרת שאיני יודעת מה קורה בקיבוץ הזה. לפעמים אני מטלפנת לבלהה, היא יודעת הכול ואם היא לא יודעת היא ממציאה כל דבר שינעם ללקוחה..."

כל זה התנהל במרץ, ולא רק הנשים עסקו בכך. היו גם חברים מומחים לרכילות, שלפעמים עלו על נשות הקיבוץ.

בימי הקיבוץ ה"קלאסי" ידענו הכול תמיד, במיוחד אם עבדנו בשמירה בלילה. כמה חברים שמרו ושתי חברות היו אחראיות לילדים בבית הילדים. היו אלה שעות ארוכות שעברו אט-אט. אחד מנושאי השיחות היה מה עובר על חברי הקיבוץ, לטוב או לרע. הכול במסגרת הנוסחה לשמור "סוד", לפחות עד למחרת.

באחד מלילות השמירה הללו, ב-1976, התרחש "מבצע אנטבה" באוגנדה, לאחר שהגנרל אידי אמין נתן מחסה לטרוריסטים הפלסטינים שחטפו מטוס צרפתי ובו נוסעים ישראלים אשר מצבם הלך ונעשה בלתי נסבל. בארץ שרר מתח עצום. ממשלת ישראל, אז תחת הנהגתו של יצחק רבין, ושמעון פרס שר הביטחון, שקלה וחזרה ושקלה מה היא יכולה לעשות כדי להציל יותר ממאה חטופים שלנו. המצב החמיר משעה לשעה ומשפחות החטופים היו נתונות במצב רוח של ייאוש.

מי הציע את הפתרון למנהיגינו? החברה היקרה סוניה נירנברג ששמרה איתי. בסביבות חצות היא לא הפסיקה לדבר על כך, כל הזמן שאלה איך תסתיים פרשת החטיפה לאנטבה ומה לדעתי צריך להיות הפתרון. אני, כבר קצת רדום, ענית: "סוניה'ה, אל תדאגי, ישנם אנשים קצת יותר מוכשרים מאתנו על מנת לפתור את הבעיה הזו. תאמיני לי, אם הם היו צריכים את העצות שלך היו כבר מטלפנים אליך". סוניה לא הניחה לנושא וניתחה את כל האפשרויות להצלת החטופים. ולבסוף אמרה: "שזן, אתה יודע מה החברה שלנו יעשו? ישראל תגיע לשם ותשחרר אותם".

- סוניה, את שתית קפה או עראק (קססה)? את מדמינת דברים. בסוף הכול יסתדר, אנחנו נשחרר מאות אסירים פלסטינים ואולי אלפים, והם כרגיל ישחררו את החברה שלנו.

- שזן, יש לי תחושה שאנחנו כבר בדרך לשם, לאנטבה שבאוגנדה.

כך, הודות לכוח הדמיון היוצא מן הכלל של סוניה, מנהיגינו נתנו פקודה באותו לילה לפעול ולשחרר את החטופים, ובכל העולם נודעו התוצאות של "מבצע אנטבה".

לאמיתו של דבר, כמעט אי אפשר לדעת מה קורה בקיבוץ בלי הרכילות, שבדרך כלל נוצרת מ"כוונות טובות" של אנשים המעוניינים ברווחת הקהילה! כאשר הקיבוץ היה קיבוץ, חדר האוכל היה המקום המרכזי לכך. החברים נהגו לשבת בשולחנות לפי מקומות עבודתם - ענפי הייצור (שדה, רפת, לול וכדומה) בשולחנות משלהם, ובשולחנות אחרים ענפי השירות (למשל, מוסך, מחסן בגדים ומטבח). השיחות שהתנהלו בעת הארוחה היו בנושאים חשובים יותר וחשובים פחות, אבל לבסוף התעוררה השאלה: "מה חדש?" ותמיד היה משהו חדש לספר ולדעת. היו אנשים שגם אם ישבו הרחק משולחן מסוים, בהכירם את ה"גיבורים" ששוחחו שם ידעו בדיוק על מה הם דנים, או אלוהים ישמור - מה הם מתכננים לעשות... לא חשוב מי היה בעד מי או מי היה נגד מי, החשוב היה "טעם" השיחה.

כאשר הגיע תורי לעבוד בחדר האוכל משך שבועות אחדים (בזמנים עברו התורנות נמשכה חודשיים), אם רציתי או לא - באופן אוטומטי קיבלתי "מקלחת" של ידיעות על חיי

האחרים. המידע המגוון העשיר את ה"אוצר" הספרותי הקיבוצי שלי וכך נודעו לי פרטי פרטים על החיים של כל חבר. המגע היה מתמיד והאקלים התאים לקיום שיחה טובה, כמו ילדים המחליפים תמונות של שחקנים. הרבה חברים למדו כך את "סודות החיים"...

היום, ב-2005, כאשר הקיבוץ כבר שינה את דמותו ותוכנו, עניין ה"רכילות" נשאר מאחורינו מפני שהמפגשים ה"חברתיים" הצטמצמו ונשארו יותר בגדר של פגישות משפחתיות עם הילדים והנכדים. מקומות המפגש העיקריים הלכו ונעלמו. שלום חדר האוכל! שלום מחסן הבגדים והמכבסה! שלום מטבח! שלום להרבה ענפי ייצור!

בחצר הקיבוץ קשה כיום למצוא מישהו מוכר; בדרך כלל לא רואים איש. אין יותר צוות שומרים האחראים לשמירה על הילדים בלילה. הכול ריק, נותרו רק זיכרונות וגעגועים. למזלנו יש כיום טלפון ובעזרתו אפשר לדעת לפעמים מה חדש. אבל דעו: זה סוד גמור, רק בינינו... עד הידיעה החדשה הבאה...